

Sự dịch chuyển giá trị văn hóa con người Việt Nam trong bối cảnh hiện nay

Vương Thị Phương Hạnh

Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
101 Trần Hưng Đạo, Hoàn Kiếm, Hà Nội, Việt Nam
Email: vuonghanh0503@gmail.com

TÓM TẮT: Với tốc độ lan tràn nhanh chóng, đại dịch virus corona đang tàn phá cuộc sống của loài người, đánh khuy cả các cường quốc kinh tế chủ chốt của thế giới. Những xáo trộn về tâm lí, nhịp sống và việc làm, sự suy giảm về kinh tế - xã hội đã ảnh hưởng sâu sắc tới từng người dân, tới sự yên bình của mỗi quốc gia. Nhưng đại dịch cũng tạo ra những hệ quả bất ngờ, ít nhiều mang tính tích cực, trong đó có sự dịch chuyển một số giá trị văn hóa của con người nói chung và Việt Nam nói riêng.

TỪ KHÓA: Sự dịch chuyển; giá trị; giá trị văn hóa.

→ Nhận bài 02/5/2020 → Nhận bài đã chỉnh sửa 11/7/2020 → Duyệt đăng 30/8/2020.

1. Đặt vấn đề

Trong khi xu thế toàn cầu hóa và cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư lan rộng khắp thế giới với những đột phá trong công nghệ với những thành tựu do nó đem lại thì cả thế giới lại bị chần động bởi đại dịch virus Corona (Covid 19) kéo tất cả chúng ta về thực tại và chính nó đang làm đảo lộn mọi giá trị, trật tự xã hội của cả thế giới.

Virus corona vô cùng nhỏ bé nhưng mức độ độc hại lại vượt ngoài sự tưởng tượng của con người. Trong vài tháng qua, chúng ta đã thấy nó, gây ra làn sóng bệnh nhân ồ ạt đổ vào các bệnh viện trên khắp thế giới với số lượng người chết đáng báo động. Covid 19 khiến cho hàng triệu người dân bị quản thúc tại gia, bị thất nghiệp do không có việc làm. Hàng nghìn nhà máy ngừng hoạt động và cả thế giới rơi vào tình trạng suy sụp kinh tế, sự bất ổn về xã hội chưa từng có.

Trước tình hình đó, phản ứng của chính phủ các quốc gia trên thế giới nhằm bảo vệ sức khỏe người dân đã được nhanh chóng tiến hành, bao gồm: hạn chế đi lại, phong tỏa kiểm dịch, ban bố tình trạng khẩn cấp, sử dụng lệnh giới nghiêm, tiến hành cách li xã hội, hủy bỏ các sự kiện đông người, đóng cửa trường học và những cơ sở dịch vụ, kinh doanh, khuyến khích người dân tự nâng cao ý thức phòng bệnh, hạn chế ra ngoài, đồng thời chuyển đổi mô hình hoạt động kinh doanh, học tập, làm việc từ truyền thống sang trực tuyến... Các ưu tiên trong chính sách của quốc gia và thói quen sống của con người đều bị buộc phải khác trước, giữa sức khỏe và các quyền tự do cá nhân không có sự lựa chọn nào bằng tính mạng. Không ai có thể phủ nhận thực tế “*tình trạng y tế khẩn cấp*” và sự cần thiết của những biện pháp đặc biệt nhằm ngăn chặn đại dịch chính là một ưu tiên tuyệt đối và sống còn. Tuy nhiên, giữa cơn bão covid 19 đang hoành hành ấy, chúng ta vẫn nhìn ra được nhiều điều tích cực. Sự xuất hiện covid 19 đã tạo nên sự đảo lộn đáng

ngạc nhiên: ô nhiễm trên toàn cầu giảm một cách đáng kể, chất lượng không khí ở khắp nơi được cải thiện rõ rệt; các cuộc xung đột đẫm máu trên khắp thế giới cũng im tiếng súng; tình trạng tội phạm, tệ nạn xã hội, tai nạn giao thông... giảm hẳn vì lệnh phong tỏa cùng với sự kiểm soát chặt chẽ của các quốc gia. Nhịp sống của con người và hoạt động của quốc gia đã chậm lại rất đáng kể. Dịch bệnh đã thử thách sự đoàn kết và đồng thuận trong nội bộ xã hội, sự tin cậy của người dân vào lãnh đạo đất nước. Dịch bệnh làm thay đổi nhận thức và hành động bởi chúng ta đều bình đẳng trước virus corona.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Sự dịch chuyển một số giá trị văn hóa con người Việt Nam

Giá trị (value) là một khái niệm có độ bao quát rộng đã được nhiều nghiên cứu trong nước và thế giới đề cập, bao gồm: giá trị tự nhiên, giá trị nhân văn, giá trị lịch sử, giá trị kinh tế, giá trị vật chất, giá trị tinh thần, giá trị thẩm mỹ, giá trị khoa học, giá trị văn hóa... Giá trị văn hóa là yếu tố cốt lõi của văn hóa. Nó được sáng tạo và kết tinh trong quá trình lịch sử của mỗi cộng đồng, tương ứng với môi trường tự nhiên và xã hội nhất định. Giá trị văn hóa hướng đến thỏa mãn những nhu cầu và khát vọng của cộng đồng về những điều tốt đẹp (chân, thiện, mỹ), từ đó bồi đắp và nâng cao giá trị con người [1].

Giá trị văn hóa Việt Nam là những giá trị trên mọi lĩnh vực văn hóa, chính trị, kinh tế, xã hội... do con người Việt Nam đúc kết lại trong quá khứ, có ý nghĩa điều chỉnh, chi phối cách sống của con người đương đại. Từ nền tảng truyền thống, những giá trị văn hóa cổ truyền được bảo tồn và phát huy cho đến nay đang tạo ra hệ giá trị văn hóa mới của thời hiện đại, đi kèm với đó là những yếu tố tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại. Sự giao lưu văn hóa giữa các dân tộc làm cho nhiều giá trị bản sắc văn hóa dân tộc Việt Nam được khẳng định, đồng thời hệ giá trị văn hóa Việt Nam được bổ sung thêm nhiều giá

trí mới, làm cho bản sắc văn hóa dân tộc phong phú, đa dạng hơn.

Những phẩm chất đặc trưng của văn hóa Việt Nam trong Nghị quyết Trung ương 5 khóa VIII đã khái quát, về sau được nhắc lại trong nhiều văn kiện quan trọng khác và được coi là những giá trị cốt lõi hoặc cơ bản, tuy được gọi là giá trị văn hóa Việt Nam nhưng đó chính là giá trị con người Việt Nam, hay về cơ bản trùng với hệ giá trị con người Việt Nam. Nói đến giá trị tức là người ta muốn nói tới giá trị con người, bởi vì chẳng có giá trị nào lại không thuộc về con người, không phải là giá trị con người. Theo đó, các giá trị tốt đẹp cơ bản của hệ giá trị Việt Nam được văn kiện của Đảng nhấn mạnh chính thức là *Yêu nước, Nhân ái, Nghĩa tình, Trung thực, Đoàn kết, Cần cù, Sáng tạo* [2].

Sự phát triển, biến đổi là quy luật của bất kì một sự kiện, hiện tượng nào. Văn hóa cũng không nằm ngoài quy luật chung đó, quá trình này trong thuật ngữ chuyên ngành gọi là “tiếp biến văn hóa”. Trong quá trình tiếp biến văn hóa, có những nền văn hóa đã thanh lọc để giữ lại được bản sắc văn hóa, đồng thời tiếp thu tinh hoa của các nền văn hóa khác để làm phong phú thêm nền văn hóa của dân tộc mình, tạo nên tính đa dạng văn hóa, đồng thời loại bỏ những yếu tố lạc hậu, các yếu tố “phản văn hóa”. Nói đến văn hóa/giá trị văn hóa là nói đến tính ổn định, được đúc kết, thanh lọc và duy trì trong một thời gian tương đối lâu dài nhưng trong điều kiện đất nước gặp phải biến cố đột ngột, dữ dội như đại dịch covid 19 thì những biểu hiện của sự dịch chuyển văn hóa, lối sống của cá nhân và cộng đồng/xã hội đã được ghi nhận rõ ràng hơn.

Nếu như bối cảnh lớn là *toàn cầu hóa và hội nhập kinh tế quốc tế cùng với Cách mạng công nghiệp lần thứ tư* đã mang đến một nền văn hóa năng động, sáng tạo và năng suất cao hơn nhưng lại dẫn đến nguy cơ du nhập ồ ạt văn hóa ngoại lai, hiện tượng xuống cấp về đạo đức, lối sống thực dụng... thì trong bối cảnh nhỏ là đại dịch covid 19, chúng ta lại thấy những biến đổi, dịch chuyển tích cực nhiều hơn là tiêu cực, “mặt được” nhiều hơn “mặt chưa được”. Không phải qua sách vở, không phải bằng hô hào khẩu hiệu, trải qua đại dịch covid 19 đã khơi dậy và làm trở dậy những giá trị văn hóa tốt đẹp vốn có của con người Việt Nam như yêu nước, nhân ái, đoàn kết... mà cuộc sống ngày nay ít khi được chúng ta thể hiện ra bên ngoài.

Việt Nam đã và đang cùng nhân loại chiến đấu kiên cường chống đại dịch covid 19 nhằm bảo vệ sự sống và các giá trị tốt đẹp vì con người, cho con người. Có thể nói, ngay từ đầu, Việt Nam đã đưa ra thông điệp quan trọng là “*chống dịch như chống giặc*”, cả hệ thống chính trị vào cuộc, không ai đứng ngoài, không ai bị bỏ lại phía sau và bước đầu đã thu được nhiều kết quả tích cực. Trong cuộc chiến chống dịch đã thể hiện bản lĩnh, ý chí,

trí tuệ Việt Nam, lan tỏa những giá trị cao đẹp của một dân tộc đoàn kết, giàu lòng yêu nước, sống nhân ái, bao dung và yêu thương con người.

Bên cạnh sự căng thẳng, lo âu của toàn xã hội trước mối nguy hại, thì trong “tâm bão” của dịch bệnh, chúng ta vẫn thấy hình ảnh của rất nhiều y bác sĩ, chiến sĩ, người dân đã sẵn sàng hi sinh lợi ích cá nhân, có những hành động, việc làm ý nghĩa, tốt đẹp để bảo vệ sức khỏe, tính mạng của cộng đồng. Những gương tốt, việc tốt trong phòng chống dịch bệnh và chia sẻ trách nhiệm với xã hội, với cộng đồng ngày càng nhiều hơn ở khắp mọi vùng miền: Nhiều cá nhân, nhiều doanh nghiệp đã tình nguyện đóng góp nguồn lực tài chính, thời gian, sức lực, kinh nghiệm và những sáng kiến thiết thực. Nhiều người sẵn lòng nhường cơm sẻ áo, chia lại số khẩu trang ít ỏi của mình cho người khác hoặc bỏ tiền mua khẩu trang khan hiếm, phát miễn phí. Nhiều người làm dung dịch sát khuẩn và tặng cho người dân, sáng tạo cây ATM gạo, cửa hàng 0 đồng... Những việc làm có ý nghĩa đó không phải do tuổi tác, thu nhập, trình độ hay địa vị quyết định mà tất cả đều là xuất phát từ tấm lòng, từ tinh thần tương thân tương ái, giúp đỡ lẫn nhau trong lúc khó khăn của người Việt Nam. Hiếm có bài học giáo dục nào có tác động lan tỏa tinh thần nhân văn và đề cao giá trị cộng đồng như thế.

Trong cuộc chiến với “giặc dịch”, mỗi người dân là một chiến sĩ trên mặt trận phòng chống dịch với sự tự giác, ý thức chấp hành những quy định, khuyến cáo của các cơ quan y tế và của các cấp chính quyền. Nếu như trong thời chiến, yêu nước là sẵn sàng hi sinh, sẵn sàng xông pha ra trận mạc, luôn sát cánh bên nhau thì “yêu nước thời covid” được nhà nước yêu cầu là ngồi yên, là ở nhà, là thực hiện giãn cách xã hội. Không phải đao to búa lớn, không cần phải hô hào khẩu hiệu mới là người yêu nước mà bắt đầu từ những hành động nhỏ nhất để chúng ta ứng xử trước dịch bệnh covid 19 như sau:

- Không lan truyền thông tin thất thiệt, tinh táo khi tiếp nhận thông tin, có bản lĩnh, trình độ để phân biệt, nhận diện đúng - sai;
- Tự bảo vệ bản thân (rửa tay thường xuyên, đeo khẩu trang, hạn chế tiếp xúc, theo dõi biểu hiện sức khỏe của mình), thường xuyên khử khuẩn, vệ sinh môi trường xung quanh nơi ở và nơi làm việc, chủ động bổ sung dưỡng chất, nâng cao sức đề kháng của cơ thể;
- Trung thực khi khai báo y tế;
- Bình tĩnh, không hoảng loạn trước dịch bệnh nhưng tuyệt đối không được chủ quan, lơ là;
- Không tích trữ lương thực;
- Tuyên truyền những hình ảnh đẹp, những việc làm ý nghĩa nhân văn, những ứng xử có trách nhiệm cao trong “chiến dịch”;
- Tuân thủ, chấp hành các biện pháp cách li theo quy định của Bộ Y tế;

- Hướng ứng lời kêu gọi của Chính phủ: “Ở nhà là yêu nước”;

- Thực hiện giãn cách xã hội để bảo vệ sức khỏe cho bản thân, cho gia đình và cho cộng đồng.

Trong quá trình sinh tồn và phát triển, bên cạnh những điều thuận lợi, con người luôn phải đối diện với những khó khăn, thách thức đến từ nhiều nguyên nhân chủ quan và khách quan nhưng với tinh thần chủ động, sự vào cuộc quyết liệt của cả hệ thống chính trị trong phát hiện, khoanh vùng và điều trị, Việt Nam dần khống chế và đẩy lùi dịch bệnh, được cộng đồng quốc tế ghi nhận và đánh giá cao. Kết quả có được là nhờ vào sự gắn kết, đồng lòng giữa Chính phủ với nhân dân. Mỗi quyết sách của Chính phủ xuất phát từ lợi ích của nhân dân đều được toàn dân tin tưởng, ủng hộ, đồng lòng, tạo nên sức mạnh của tinh thần đại đoàn kết toàn dân.

Không phải mọi sự dịch chuyển, biến đổi đều là tích cực, ngay cả trong đại dịch covid 19 vẫn có sự thờ ơ, thiếu trách nhiệm, lạm dụng chiếm đoạt, gom hàng đẩy giá...nhưng trên tất cả đều cho thấy một dân tộc Việt Nam với những con người tương thân tương ái, đoàn kết chung tay cùng nhau vượt qua khó khăn, hoạn nạn. Sự dịch chuyển các giá trị văn hóa của con người Việt Nam trong đại dịch covid 19 không phải là sự biến đổi thành các giá trị mới mà khơi dậy, bổ sung, làm mới các giá trị đã có. Những giá trị văn hóa bền vững, tinh hoa của quốc gia như lòng yêu nước, ý chí tự cường dân tộc, tinh thần đoàn kết, ý thức gắn kết cá nhân, cộng đồng...vẫn tiếp tục được kế thừa, phát huy, lan tỏa mạnh mẽ và thiêng liêng trong mỗi con người Việt Nam.

2.2. Những bài học nhân sinh cho học sinh phổ thông

Trong thời gian dịch bệnh covid 19, rất nhiều quốc gia trên thế giới đã tuyên bố hoặc thực hiện việc đóng cửa các cơ sở giáo dục khiến hàng triệu học sinh (HS) trên toàn thế giới đang không thể đến trường. HS Việt Nam cũng không phải là ngoại lệ, cũng đang phải chịu những tác động từ đại dịch mang lại. Mặc dù Bộ Giáo dục và Đào tạo đã kịp thời, chủ động triển khai công tác giảng dạy, đào tạo online, E-learning để giảm bớt việc tập trung đông người, hạn chế dịch bệnh lây lan trong cộng đồng với phương châm “*Tạm dừng đến trường, không dừng việc học*”. Tuy nhiên, việc phải thay đổi thói quen và môi trường học tập khá đột ngột dễ thích nghi với hình thức học tập mới đã gây ra nhiều xáo trộn và lo lắng cho HS phổ thông. Bên cạnh những ảnh hưởng tiêu cực như: Làm phá vỡ “đồng hồ sinh học” vốn đã thành thói quen ổn định của các em; Nghiều, ít có áp lực từ bài vở, nhiều HS trở nên lười biếng, ít thiết tha với việc học. Nhiều em sa đà vào việc xem tivi, lạm dụng việc sử dụng điện thoại...thì kì nghỉ dài ngày về cơ bản đối với HS sẽ giúp trưởng thành lên nhiều mặt, như ý thức

và kĩ năng về phòng chống dịch bệnh, kĩ năng tự học và khả năng công nghệ thông tin, kĩ năng giao tiếp trong gia đình...

Công cuộc chống dịch covid 19 ở nước ta đang ở giai đoạn quyết định sự thành bại, cần sự tin tưởng đồng lòng, chung sức của toàn dân. Đây là trách nhiệm chung của cả hệ thống chính trị, của tất cả các cấp, các ngành, các cơ quan đoàn thể, nhưng cũng là trách nhiệm công dân của mỗi người - trong đó có HS phổ thông. Chúng ta không đòi hỏi hay bắt buộc các em phải làm quá nhiều việc, phải cống hiến, phải nỗ lực mà thực tế chỉ là bằng những việc làm giản đơn, phù hợp với lứa tuổi trong điều kiện bản thân và gia đình cho phép như việc không ra đường khi không thật cần thiết; tự chăm sóc và theo dõi sức khỏe bản thân; nhắc nhở lẫn nhau thực hiện các việc phòng hộ cá nhân, hỗ trợ cho nhau để cùng vượt qua những tháng ngày khó khăn này...

Trong thời gian diễn ra dịch bệnh, qua các phương tiện thông tin đại chúng, nhiều HS phổ thông đã có những hành động thiết thực, giàu ý nghĩa nhân văn như dành tiền tiết kiệm để ủng hộ chống dịch; chế tạo nước rửa tay/dung dịch sát khuẩn...đến những tấm gương vượt khó, khắc phục khó khăn trong điều kiện thiếu phương tiện học tập, chất lượng đường truyền kém để hoàn thành nhiệm vụ học tập. Mỗi HS trên mọi miền đất nước đã và đang thực hiện đầy đủ trách nhiệm của mình trước hết là vì bản thân nhưng cũng chính là việc làm thể hiện trách nhiệm công dân đối với cộng đồng, trách nhiệm đối với đất nước. Các em đang không chỉ được chứng kiến thời khắc lịch sử của dân tộc “*chống dịch như chống giặc*” mà còn là những nhân tố đang trực tiếp chịu tác động từ dịch bệnh, đồng thời cùng chống chọi lại “*dịch giặc*” như tất cả mọi người dân Việt Nam. Không có bài học đạo đức công dân nào lại thấm đẫm triết lí nhân sinh như trong bối cảnh hiện nay, sẽ là hành trang để các em HS củng cố hơn lòng tin vào những điều nhân nghĩa, tương thân tương ái, tạo động lực lớn để mỗi HS vượt qua khó khăn, hướng đến một cuộc sống khỏe mạnh, an toàn, bình an và hạnh phúc.

2.2.1. Yêu nước từ những việc nhỏ nhất

Đối với HS phổ thông, có rất nhiều cách để thể hiện lòng yêu nước của mình. Đó không cần phải là những việc làm to tát, mà ngay từ những việc bình dị hàng ngày phù hợp với điều kiện sức khỏe bản thân, lứa tuổi, hoàn cảnh gia đình... Lòng yêu nước được thể hiện không phải bằng lời nói mà bằng những hành động đã giúp ích cho bản thân, gia đình và cộng đồng, đất nước. Ngay trong bối cảnh covid 19, chỉ cần các em ở nhà, tích cực tham gia công việc học tập, tự chăm sóc sức khỏe bản thân, giúp đỡ người thân cũng là biểu hiện cho lòng yêu nước. Bởi ai cũng hoàn thành nhiệm vụ thì đều góp phần vào công việc chung, thành tích chung. Ngoài ra, khai báo y

tế tự nguyện dù là một hành động nhỏ, không tốn nhiều thời gian nhưng lại là nguồn thông tin vô cùng quý báu để chính quyền đưa ra những quyết định và hành động kịp thời để không bỏ lỡ cơ hội, không bỏ lỡ “thời gian vàng” trong cuộc chiến chống dịch.

2.2.2. Nhân ái, yêu thương mọi người

Lòng nhân ái là một giá trị văn hoá lớn của dân tộc ta. Nó đã tạo nên một nét độc đáo trong chủ nghĩa nhân văn truyền thống của Việt Nam. Nếu so sánh với giá trị văn hoá của một số nước trên thế giới thì lòng nhân ái là một giá trị văn hoá rất đáng tự hào của dân tộc Việt Nam và là một trong những nguyên nhân quyết định thắng lợi trong cuộc chiến chống dịch covid 19 hiện nay. Lòng nhân ái không phải là những điều gì quá xa xôi, nó tồn tại ngay trong chính cuộc sống của mỗi người. Từng biểu hiện và cảm xúc mà chúng ta dành cho nhau, gồm cả cử chỉ, lời nói, hành động đều thể hiện tinh thần nhân ái, yêu thương giữa con người với con người. Các em HS có thể thể hiện sự quan tâm, chia sẻ công việc nhà với người thân trong gia đình; Động viên, tương trợ giúp đỡ bạn bè khi có khó khăn trong học tập, thiếu thốn điều kiện học tập; Đóng góp tiền tiết kiệm cho công tác chống dịch... Dù cách thể hiện lòng nhân ái, tình yêu thương ở mỗi người khác nhau song những điều tốt đẹp, đầy tính nhân văn đang được lan tỏa trong xã hội, tạo nên những hiệu ứng đầy tích cực.

2.2.3. Thượng tôn pháp luật

Tinh thần thượng tôn pháp luật là hành lang pháp lý để mọi cá nhân, tổ chức dựa vào đó hành động nhằm bảo đảm tính đúng đắn, tự phát hiện những lệch chuẩn của mình và những người xung quanh để điều chỉnh. Mọi người dân đều phải hiểu biết về pháp luật và nghiêm chỉnh tuân thủ pháp luật vì “Mọi người đều bình đẳng trước pháp luật”.

Mục đích tối cao trong thời gian dịch bệnh là phải giãn cách xã hội để chống lây lan và “ở nhà là yêu nước” nên bất kỳ ai dù là người lớn hay HS đều phải thực hiện và chấp hành nghiêm các yêu cầu: đảm bảo yêu cầu học tập của nhà trường, đeo khẩu trang, ở nhà, hạn chế ra ngoài, khai báo y tế, không trốn cách li, không vứt khẩu trang bừa bãi, không đăng tin giả, thất thiệt trên mạng xã hội... vì có thể bị xử lý theo quy định pháp luật. Từng cá nhân, từng HS chấp hành nghiêm chỉnh theo quy định (hiểu rõ và đầy đủ về đại dịch, tin tưởng vào các biện pháp của Chính phủ và thực hiện khuyến cáo của cơ quan chức năng) là đang chung tay góp sức cho sự thành công trong công tác chống dịch của đất nước.

2.2.4. Sống có trách nhiệm

Sống có trách nhiệm là biết hành xử đúng đắn, biết phân biệt phải trái, biết đối nhân xử thế, dám làm dám

chịu hậu quả, biết cách học tập, đổi mới và tích cực phấn đấu, biết cách hoàn thiện bản thân mình trở nên tốt đẹp hơn...là yếu tố cần thiết giúp chúng ta biết sống có ích hơn với cuộc đời [3].

Sống có trách nhiệm trong bối cảnh dịch bệnh covid 19 là tạo ra cách sống tích cực và sống có ý nghĩa hơn. Đối với HS phổ thông, trong thời gian thực hiện cách li tại nhà theo yêu cầu cần ăn ngủ, thư giãn, học tập hợp lý; chủ động đưa ra mục tiêu và kế hoạch học tập theo từng tuần, từng ngày phù hợp với yêu cầu của nhà trường; dành thời gian để ôn tập lại bài vở cũng như tìm kiếm thêm thông tin/kiến thức chuẩn bị cho kì học sắp tới. Khoảng thời gian này, các em cần chủ động phòng tránh dịch bệnh bằng cách tăng cường tập thể dục, tự chăm sóc bản thân, theo dõi sức khỏe và trung thực khai báo y tế. Đây cũng là cơ hội để nhiều HS khám phá thêm những điều mới mẻ của bản thân như đọc sách, nghe nhạc, vẽ tranh, nấu nướng, sắp xếp lại đồ đạc trong nhà, dọn dẹp nhà cửa, chăm sóc động vật nuôi, trồng thêm cây cối... Nhiều HS có thêm thời gian và cơ hội để nói chuyện và thấu hiểu các thành viên trong gia đình, quan tâm chăm sóc người thân. Tuy các em ở nhà nhưng vẫn hoàn thành việc học, không những có thời gian cho bản thân mà còn hoàn thành được trách nhiệm của mình với gia đình và xã hội.

3. Kết luận

Một trận đại dịch đi qua có thể phơi bày nhiều hình thái đối lập của con người như vấn đề đạo đức, nhân văn với phi đạo đức, phi nhân tính nhưng tình yêu thương, nhân ái, sự giúp đỡ nhau trong một cộng đồng, lòng hi sinh trong những hoạn nạn... sẽ luôn là điều quý báu nhất, là thước đo chính xác nhất cho giá trị đạo đức nơi mỗi con người. May mắn thay, các giá trị văn hóa ấy vẫn luôn tồn tại và đồng hành cùng con người Việt Nam trải qua biết bao nhiêu thăng trầm của lịch sử. Cho đến nay, những giá trị văn hóa ấy vẫn luôn là sức mạnh để nhân dân Việt Nam chiến đấu và chiến thắng mọi kẻ thù. Cũng giống như quy luật của mọi sự vật, hiện tượng, các giá trị văn hóa của người Việt Nam trong bối cảnh toàn cầu hóa, Cách mạng công nghiệp 4.0 cũng đang có sự vận động và biến đổi ở cả hai mặt tiêu cực và tích cực. Đại dịch covid 19 đi qua giống như một phép thử một lần nữa khẳng định những giá trị văn hóa trường tồn của con người Việt Nam là tinh thần đoàn kết, lòng yêu nước nồng nàn, tính nhân đạo, nhân văn cao cả. Đó cũng là những bài học nhân sinh sâu sắc mà mỗi người dân Việt Nam, mỗi HS phổ thông cần thấy tự hào và nhận ra trách nhiệm của mình trong việc giữ gìn, phát huy và phát triển những giá trị văn hóa đầy tính nhân văn cao cả ấy.

Tài liệu tham khảo

- [1] Ngô Đức Thịnh, (2019), *Hệ giá trị văn hoá Việt Nam*, NXB Tri thức.
- [2] Trần Văn Giàu, (2011), *Giá trị tinh thần truyền thống của dân tộc Việt Nam*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [3] UNESCO, (1998), *Living to live together in peace and harmony*, UNESCO Principal Regional Office for Asia and the Pacific.
- [4] World Bank, (2018), *Growing Smarter: Learning & Equitable Development in East Asia Pacific*.
- [5] Trần Ngọc Thêm, (2017), *Hệ giá trị Việt Nam trong thời kì công nghiệp hoá, hiện đại hoá và hội nhập quốc tế*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

THE CHANGE OF VIETNAMESE HUMAN CULTURAL VALUES IN THE CURRENT CONTEXT

Vuong Thi Phuong Hanh

The Vietnam National Institute of Educational Sciences
101 Tran Hung Dao, Hoan Kiem, Hanoi, Vietnam
Email: vuonghanh0503@gmail.com

ABSTRACT: *With the speed of spreading rapidly, the coronavirus pandemic is devastating the lives of mankind, and knocking out the world's key economic powers. The disturbance in psychology, life rhythm and employment, as well as the socio-economic decline has profoundly affected each citizen and the peace of each nation. However, the pandemic also created unexpected consequences, more or less positive, including the change of some cultural values of people in general and Vietnam in particular.*

KEYWORDS: Change; values; cultural values.